

ORUŽANE SNAGE BiH U 2017. GODINI

Oružane snage Bosne i Hercegovine su tokom 2017. godine gotovo u svim oblastima rada i funkcioniranja ostvarile napredak koje su obilježili brojni izazovi kako na unutarnjem, tako i na međunarodnom planu.

Da bi osigurali svoje nesmetano funkcioniranje, Oružane snage BiH su, kroz racionalno planiranje izrazile prioritete i uspješno realizirali postavljene zadatke. Uz maksimalno naprezanje ljudskih i materijalnih resursa, omogućeno je izvršenje svih redovnih i vanrednih aktivnosti, procesa obuke, te je osigurano plansko i redovno funkcioniranje OS.

Bez obzira na poteškoće, kvalitetom i predanim radom ostvareni su napredak i zapaženi rezultati u izgradnji operativnih sposobnosti, implementaciji modernih NATO normi i standarda, učešću u međunarodnim mirovnim operacijama, jačanju regionalnih odbrambenih inicijativa, operacijama humanitarnog deminiranja, rješavanju viškova naoružanja, municije i minsko eksplozivnih sredstava (MiMES), kao i u procesu obuke pojedinaca, komandi i jedinica.

Na ovaj način Oružane snage BiH su dale svoj doprinos u ostvarenju strateških ciljeva Bosne i Hercegovine – integracije u evropske i evroatlantske organizacije.

Brojni su rezultati i uspjesi po kojima su Oružane snage BiH prepoznate i uvažene, kako u zemlji tako i inostranstvu od kojih ističemo sljedeće:

Pružanje pomoći civilnim organima i stanovništvu u kriznim i vanrednim situacijama i pomaganje lokalnim zajednicama (LZ)

Važnu ulogu na unutarnjem planu u BiH imaju OS BiH kroz saradnju sa civilnim strukturama, a koja se posebno ogleda u angažiranju OS BiH u pomoći civilnom stanovništvu prilikom prirodnih i drugih nesreća.

Tako su i ove godine OS BiH bile kontinuirano angažirane na pružanju pomoći lokalnim zajednicama, koja je bila višestruka na planu gašenja požara, medicinskog evakuiranja zrakom, operacijama traganja i spašavanja, izvođenje inženjerijskih radova u lokalnim zajednicama kao i osiguranje podrške realiziranja različitih kulturnih, sportskih i vjerskih događaja širom BiH.

Tokom realiziranja pomenutih zadataka OS BiH su bile u prilici testirati operativne planove i sposobnosti, imajuće kapacitete i resurse, kao i motiviranost pripadnika OS BiH, da odgovore na izazove i rizike s kojim su se susretali tokom izvršavanja i najsloženijih zadataka.

Oružane snage BiH su neprekidno 53 dana učestvovala u operacijama gašenja požara kako kopnenim tako i zračnim putem. U navedenim operacijama u 15 općina širom BiH, učestvovalo je preko 250 pripadnika, od čega su helikopterske jedinice OS BiH ostvarile 243 sata leta, gdje je izbačeno preko 1,8 miliona litara vode, preveženo 234 vatrogasca i 18,3 tone tereta i opreme za gašenje požara.

Po zahtjevima za brzim medicinskim evakuiranjem životno ugroženih civila zračnim putem (MEDEVAC), OS BiH izvršile su pet medicinskih evakuacija, četiri u zemlji i jedan van BiH. Za navedenu aktivnost angažiran je helikopter UH-1H kojom prilikom je ostvario 13,45 sati leta. Pored toga, OS BiH vrše obuku i realiziraju 24-satnu službu s jednom posadom i jednim helikopterom za Službu traganja i spašavanja za izvršavanje obaveza koje proizilaze iz Ugovora između Ministarstva odbrane i Direkcije za civilno zrakoplovstvo BiH.

Tako je 86 pripadnika OS BiH višednevno, zajedno sa pripadnicima Federalne uprave civilne zaštite (FUCZ), Gorske službe spašavanja Distrikta Brčko, Civilne zaštite općine Lopare, lovcima, te velikim brojem policajaca Republike Srpske bilo uključeno u potragu za nestalim desetogodišnjim dječakom na širem rejonu Majevice, općina Lopare.

OS BiH su neprekidno bile uključene u radove na pomoći civilnim strukturama, angažirajući inženjerske resurse tokom cijele godine. Ukupno je zaprimljeno 32 zahtjeva za angažiranje inženjerije na izgradnji ili sanaciji infrastrukturnih objekata, putnih komunikacija, mostova, riječnih korita, te preventivnog djelovanja ili otklanjanja posljedica poplava.

Inženjerski radovi u trajanju od 211 dana, u potpunosti su realizirani u devet općina, na kojima je učestvovalo 66 pripadnika, od čega je utrošeno preko 100 000 litara pogonskog goriva. Angažiranje na određenim projektima u dvije općine je još uvijek u toku.

Operacije humanitarnog deminiranja i protivminskih akcija

Bosna i Hercegovina je još uvijek u samom vrhu kada je u pitanju zagađenost minama i neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS), te se po ovom pitanju svrstava u jednu od najnesigurnijih zemalja na prostoru Evrope. Pokazatelji govore da trenutna veličina minsko sumnjive površine u odnosu na ukupnu teritoriju naše zemlje iznosi oko 1.000 km², odnosno 2,2%, na kojoj je ugroženo oko 15% stanovništva BiH.

To ujedno predstavlja jedan od najvećih sigurnosnih, ekonomskih, humanitarnih, socijalnih i razvojnih rizika u BiH. Najugroženije lokalne zajednice u BiH su: Doboj, Teslić, Maglaj, Usora, Zavidovići, Gornji Vakuf/Uskoplje, Sanski Most, Velika Kladuša, Travnik, Ilijaš ... Iz navedenih razloga protivminsko djelovanje i realiziranje operacija humanitarnog deminiranja opravdano predstavlja jedan od prioritarnih zadataka OS BiH u miru.

Operacije humanitarnog deminiranja se provode kontinuirano tokom cijele kalendarske godine kroz ljetnu i zimsku kampanju deminiranja, gdje su OS BiH neprekidno uključene u ovu operaciju i jedan su od najznačajnijih faktora sa više od 20% ukupnih kapaciteta u tom procesu u BiH. Ovaj zadatak OS BiH realiziraju u saradnji i pod stručnim nadzorom Centra za uklanjanje mina BiH (BH MAC). OS BiH su svojim profesionalnim radom u proteklom periodu, ostvarile respektabilne rezultate i time su realizirani zacrtani planovi.

Do sada su OS BiH deminirale preko 34,8 miliona m² teritorije i pri tome je pronađeno i uništeno preko 6.780 različitih neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS-a). U 2017. godini planirano je deminiranje preko 3.120,415 m² na 56 deminerskih projekata koji se nalaze na području 24 općine

u BiH, od čega je do sada realizirano preko 2.641,400 m² ili trenutno oko 84,6 %, pri čemu je pronađeno i uništeno 729 različitih komada ubojnih sredstava od čega 464 komada protivtenkovskih i protivpješadijskih mina i 265 komada NUS-a.

U 2017. godini na upotrebu krajnjem korisniku je predato 25 deminerskih radilišta na prostoru 18 općina širom BiH. OS BiH su trenutno angažirane na 18 deminerskih radilišta širom BiH sa preko 350 deminera.

Paralelno sa realiziranjem Godišnjeg plana PMA, zajedno sa pripadnicima EUFOR-a, vršena je i aktivnost upozoravanja na mine sa ciljem da se ugroženim grupama stanovništva na kritičnim područjima ugroženim minama izvrši edukacija o posljedicama opasnosti od mina, kako prepoznati i kako ispravno reagirati u slučaju nailaska na mine.

Na ovaj način OS BiH daju puni doprinos implementaciji Strategije protivminskog djelovanja, koja ima za cilj stvaranje konačnog stanja: „Bosna i Hercegovina bez mina do 2019. godine.“

Obuka pripadnika OS BiH

Cilj obuke i vojne edukacije u Oružanim snagama BiH je proizvesti visoko profesionalne i obučene oficire, podoficire, vojnike i jedinice koji će biti sposobni za reagiranje u operacijama punog spektra kako bi se ispunili zahtjevi postavljeni od institucija BiH koje vrše civilnu komandu i nadzor nad OS BiH.

Tako su OS BiH nastavile sa kontinuiranim procesom individualne i kolektivne obuke pojedinaca, jedinica i komandi u skladu sa Smjernicama i odobrenim Godišnjim planom obuke (GPO) OS BiH. Težište obuke OS BiH je bilo fokusirano na četiri glavna područja obuke: institucionalnu obuku u centrima za obuku KOiD-a, izvođenje terenskih vježbi s vanjskim ocjenjivanjem, ocjenjivanje po OCC E&F programu i zajedničkoj obuci jedinica OS BiH i EUFOR-a.

Poseban naglasak je bio na realiziranju tri vježbe vanjskog ocjenjivanja „Dinamičan odgovor,, na poligonu za obuku Manjača u kojima je učestvovalo preko 2.100 pripadnika OS BiH, jedne OPREX vježbe EUFOR-a i OS BiH, te provođenje ocjenjivanje po Konceptu operative sposobnosti (OCC E&F) programu nivoa „SEL-2“ i „NEL-2“.

Kada je u pitanju OCC E&F OS BiH trenutno imaju tri deklarirane jedinice koje su uspješno završile ocjenjivanje II nivoa „NEL-2“ i dobile su status „Borbena spremne“ dok ostalih osam deklariranih jedinica OS BiH svoju posljednju kapiju ocjenjivanja će realizirati tokom 2018. godine.

Također, OS BiH su svoj puni doprinos dale u samoj organizaciji, podršci i učešću u vježbama koje su tokom 2017. godine realizirane u BiH „JACKAL STONE 17“ i „BOSNA i HERCEGOVINA 2017“.

Pripadnici OS BiH uspješno su učestvovali i na devet međunarodnih vježbi koje su po različitim programima podrške NATO-a, dostizanju NATO normi i standarda realizirane u inostranstvu (Njemačka, Hrvatska, Turska, Grčka, Jordan, Slovenija, Srbija, Rumunija, Albanija, Makedonija, Mađarska) i BiH.

Na navedenim vježbama učestvovalo je 213 pripadnika OS BiH. Učešće na ovim aktivnostima donijelo je višestruke prednosti od kojih se ističe dostizanje višeg nivoa interoperabilnosti OS BiH s NATO standardima po pitanju strukture planiranja, obuke, opreme, procedura u komunikacijama, jezika i dr.

Učešće u operacijama podrške miru i mirovnim misijama UN

Bosna i Hercegovina i Oružane snage BiH su od 2001. godine do danas bile uspješno angažirane u operacijama podrške miru širom svijeta počevši od Etiopije i Eritreje, preko Iraka do Afganistana, Konga i Malija, a od ove godine u sklopu EU snaga gdje su misije i sada trenutno aktuelne. Kroz navedene misije učestvovalo je preko 1.300 pripadnika OS BiH.

Oni su imali veliku čast, obavezu, ali i privilegiju da daju svoj lični doprinos naporima u jačanju mira, stabilnosti i sigurnosti u svijetu, izgradnji demokratskih institucija vlasti, kapaciteta odbrambenog i sigurnosnog sektora, poštivanju ljudskih prava i sloboda kao i da u okvirima i granicama svojih profesionalnih i ljudskih mogućnosti pružaju pomoć unesrećenima, povrijeđenima i oboljelima u ovim kriznim žarištima.

Kao najbolji ambasadori svoje zemlje, oni su u skladu sa Poveljom UN-a, Ustavom i Zakonom o odbrani BiH svoju misiju izvršavali, a i sada izvršavaju časno, profesionalno i odgovorno. To potvrđuju i visoke ocjene i brojne pohvale o angažmanu OS BiH od strane NATO-a i koalicionih partnera na terenu.

Ove složene zadatke svih ovih godina uspješno su izvršavali u internacionalnom okruženju, bez ijednog vanrednog događaja, a svi pripadnici su se živi i zdravi vratili u svoje jedinice i porodicama. To daje za pravo da svi u BiH i njenim oružanim snagama budu vrlo ponosni na postignute rezultate u mirovnim misijama. OS BiH, u skladu sa važećim zakonskim procedurama, trenutno su angažirane u UN, EU misiji, operacijama podrške miru od Republike Kongo i Mali, Centralnoafričkoj Republici i Islamskoj Republici Afganistan, gdje je raspoređeno 67 pripadnika OS BiH. Angažiranjem u operacijama podrške miru, mirovnim misijama UN i EU, BiH i OS BiH ispunjavaju preuzete međunarodne obaveze i na taj način daju direktnu podršku njihovom izvođenju.

Time BiH jasno iskazuje opredjeljenje da kao odgovorna i kredibilna članica međunarodne zajednice želi i može dati adekvatan doprinos zajedničkim naporima za uspostavljanje i očuvanje mira i stabilnosti u svijetu. Učešćem u navedenim operacijama, OS BiH na najbolji način testiraju stepen ukupne spremnosti, operativne kapacitete i sposobnosti i stiču vrlo značajna iskustva u pripremi i izvršenju vrlo složenih vojnih operacija na terenu.

To znači da kontinuirano i uspješno usvajaju visoke i zahtjevne standarde NATO-a i podižemo nivo osposobljenosti koje im omogućuju učešće u mirovnim misijama. Iskustva koja su već do sada stekle u mnogo čemu će im pomoći u pripremi za učešće u sličnim misijama u budućnosti, ali i operacijama koje će izvršavati u BiH.

To će dovesti ne samo do afirmacije strateški značajnih integracijskih procesa pridruživanja evroatlantskoj zajednici (NATO-u i EU) nego i dostizanju zahtijevanih standarda NATO-a kao i u izgradnji i jačanju države BiH i njenih Oružanih snaga.

Međunarodna suradnja

Na putu ulaska BiH u evroatlantske integracije i Savez NATO-a, OS BiH uz pomoć i podršku prijatelja i međunarodnih partnera postižu značajne rezultate i nastavljaju svoju uspješnu saradnju s mnogobrojnim međunarodnim organizacijama i institucijama.

Tu je posebno važno naglasiti odnose OS BiH sa Štabom NATO-a u Sarajevu, Komandom EUFOR-a, Misijom OSCE-a i drugim međunarodnim organizacijama u BiH gdje su razvijeni uspješni, efikasni i efektivni oblici partnerstva i saradnje.

Ostvarena je kontinuirana bilateralna i multilateralna saradnja s oružanim snagama iz 29 država, zemalja regije, zemljama članica EU, SAD-a (posebno Nacionalnom gardom američke Savezne države Maryland). Potpisani su planovi bilateralne vojne saradnje sa 19 zemalja, kroz koje je planirano 188 aktivnosti od čega 90 u zemlji i 98 izvan BiH.

Posebno ističemo bilateralnu vojnu saradnju sa SAD-a i oružanim snagama zemalja iz regije. Tako je u saradnji sa SAD-om, kroz M2M program, koji je obuhvatao 84 događaja, od kojih je 65% realizirano, prošlo 590 pripadnika OS BiH.

Također, OS BiH multilateralnu saradnju s oružanim snagama drugih država ostvaruju posebno kroz aktivno učešće u regionalnim inicijativama: Američko-jadranska povelja (A-5), Forum načelnika Generalštaba oružanih snaga balkanskih zemalja (B-9), sastanke Zamjenika načelnika Generalštaba za operacije u okviru inicijative ministara odbrane jugoistočne Evrope (SEDM) i druge zajedničke projekte kao i vježbe koje se realiziraju pod okriljem navedenih regionalnih inicijativa.

Tokom ove godine, pripadnici OS BiH su učestvovali na događajima multilateralnog karaktera: 21. Konferencija načelnika Generalštaba zemalja članica A5 inicijative, sastanak Vojnog odbora EU na nivou načelnika Generalštaba, sastanku PARP Procjene za BiH, Konferencija „EUCOM State Partnership Program“, 11. Konferencija načelnika Štaba balkanskih zemalja, sastanku Zamjenika načelnika Štaba za operacije u okviru SEDM regionalne inicijative.

Oružane snage BiH nastavile su sa provođenjem obaveza proisteklih iz Bečkog dokumenta 2011, Sporazuma o subregionalnoj kontroli naoružanja i Ugovora o otvorenom nebu. Navedeni i potpisani sporazumi osnovni su dio vojne stabilizacije, a cilj im je izgradnja povjerenja i sigurnosti u Evropi i regiji. Tako su inspektori OS BiH proveli kontrolu poštivanja Sporazuma o subregionalnoj kontroli naoružanja lokacija u R. Srbiji, R. Hrvatskoj i Crnoj Gori.

Pravo na provjeru poštivanja preuzetih obaveza po Bečkom dokumentu u BiH koristili su R. Hrvatska, Ruska Federacija, R. Rumunija i R. Albanija s gostima inspektorima iz R. Slovenije, Češke i Kanade.

Inspeksijske ekipe BiH i ekipe koje su provodile inspekcije u BiH, potvrdile su da se potpisane obaveze o kontroli naoružanja u potpunosti poštuju.

Rješavanje viškova naoružanja, municije i MES-a

Viškovi neperspektivnog i nestabilnog naoružanja i municije i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES-a) već duži niz godina predstavljaju poseban balast i potencijalnu opasnost, kako za pripadnike OS BiH, tako i za građane BiH, pa i šire regije, pri tom imajući u vidu rizik od proliferacije, odnosno krijumčarenja naoružanja i MiMES-a.

Intenzivne aktivnosti koje su Ministarstvo odbrane i Oružane snage BiH zajedno sa međunarodnim partnerima preduzimale prethodnih godina nastavljene su i tokom ove godine. Uloženi su ogromni napori kako bi se proces rješavanja viškova i neperspektivnog naoružanja i MiMES-a ubrzao.

Nastavljena je intenzivna saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama, prije svega EUFOR-om i Štabom NATO-a u Sarajevu, kao i Misijom OSCE-a u BiH, UNDP-om, te ambasadama SAD-a, Švajcarske, Švedske, Norveške, Austrije i drugih zemalja koje nam svojim donatorskim sredstvima pomažu u realizaciji procesa rješavanja viškova. Sve ovo ukazuje na odlučnost svih aktera u procesu da se započete aktivnosti završe u što je moguće bržem roku.

Mnogo je prepreka i izazova, aktivnosti su kompleksne, te je stoga uloženo mnogo napora u njihovoj realizaciji gdje je sigurnosni faktor uvijek na prvom mjestu. Ministarstvo odbrane i Oružane snage BiH su u ovom segmentu tokom godine bile usredotočene na nastavak realizacije procesa demilitarizacije municije u vojnim kapacitetima, te izvršenju 100%-nih inspekcija na lokacijama skladištenja municije i MES-a.

Planom operacija sa municijom i MES-om za 2017. godinu, demilitarizirano je preko 1500 tona MiMES-a: delaboracijom 950, spaljivanjem 346 i detonacijom 230 tona. Tome svemu treba dodati i donacije firmi „Vitezit“ iz Viteza od 85 tona ljustastog eksploziva i 3 tone pješadijske municije MUP F BiH i RS.

U cilju potpunog i sveobuhvatnog pristupa rješavanja viškova municije i MES-a nastavljeno je s intenzivnim aktivnostima na utvrđivanju kvantitativnog i kvalitativnog stanja municije na lokacijama OS BiH (tzv. 100%-tne inspekcije).

U proteklom periodu 2017. godine izvršena je inspekcija 4.128 tona municije. Do sada su inspekcije završene na 11 lokacija, a ostala je još jedna lokacija čiji je završetak planiran za 2018. godinu.

Uz pomoć partnera i međunarodne zajednice zajednice poseban uspjeh u rješavanju postignut je realizacijom projekata EXPLODE i SECUP. Kao nadogradnja ovih uspješno završenih projekata, u 2017. godini uz potporu Delegacije Europske unije u BiH i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) pokrenut je projekat EU STAR, kao i projekat SAFE-UP uz potporu Misije OSCE u BiH.

Ovim aktivnostima povećava se sigurnost pripadnika OS i stanovnika BiH, ali se OS BiH također dokazuje kao kredibilan partner međunarodnoj zajednici.

Podmlađivanje i školovanje personala u OS BiH

Glavni razvojni cilj Oružanih snaga BiH u području ljudskih resursa je daljnje poboljšanje personalne strukture, posebno kada je u pitanju podmlađivanje kadra. Proces prijema i otpuštanja personala OS BiH je stalni proces koji je neophodan za funkcioniranje OS BiH.

U svrhu održavanja operativnih sposobnosti OS BiH i popune upražnjenih vojničkih (strukturnih) mjesta nastalih otpustom vojnika starijih od 35 godina, tokom 2017. godine primljeno je 284 vojnika.

Pored prijema vojnika, na osnovu Javnog konkursa, vrši se prijem mladih oficira iz građanstva i kadeta nakon završetka vojnih akademija u inostrandstvu. Na osnovu istog u 2017. godini primljeno je 36 oficira, od čega 31 iz građanstva i 5 po završetku vojnih akademija u inostrandstvu.

U cilju nastavka popune upražnjenih vojničkih, podoficirskih i oficirskih (strukturnih) formacijskih mjesta, u centrima za obuku OS BiH i vojnim akademijama u inostrandstvu trenutno se na obuci nalazi 373 kandidata, od toga 147 za vojnika, 25 za podoficira i 201 za oficira.

Također, jedna od ključnih oblasti upravljanja personalom je planska i organizirana edukacija, obuka i usavršavanje personala OS BiH. Glavna karakteristika edukacije bilo je realiziranje programa i planova obuke i usavršavanja vezano za NATO i PfP aktivnosti, odnosno obaveza proisteklih iz međunarodnih sporazuma kao i učenje stranih jezika.

Težišni ciljevi planova i programa edukacije, obuke i usavršavanja su definirani prema prioritetima, u skladu sa dodijeljenom misijom i zadacima OS BiH.

Realiziranje tih ciljeva odvija se u civilnim i vojnim institucijama u zemlji i inostrandstvu. Školovanjem i usavršavanjem vojnih lica u zemlji i inostrandstvu razvijaju se profesionalne OS BiH.

Time se osposobljavaju za izvođenje, ne samo za misije i zadatke koje obavljaju u zemlji, nego i za ispunjavanje ciljeva vanjske politike BiH kroz učešće pripadnika OS u operacijama podrške miru, mirovnim misijama UN-a i vojno-diplomatskom predstavljanju BiH u inostrandstvu.

Tokom 2017. godine realizirane su 364 aktivnosti na kojim se usavršavalo 2.513 lica, a trenutno se u inostrandstvu školuje 156 lica.